

PROKURATUUR

Laidi Surva
Justiits- ja Digiministeerium
laidi.surva@justdigi.ee

Meie: 16.04.2025 nr RP-6-1/25/4752-1

Ettepanek KarS §203 muudatuseks

Sissejuhatus

Prokuratuur teeb ettepaneku töötada välja eelnõu võimaliku täiendava kuriteokoosseisu lisamiseks Eesti karistusseadustikule sõnastuses, mis muudaks inkrimineeritavaks isikule sellise teo, mis on toime pandud vara rikkumise ja hävitamisega, ent mis ei eelda KarS § 203 põhidelikti mõttes teo tagajärjena olulist kahju. Nii teeb prokuratuur ettepaneku täiendada KarS §203 ka sõnastuses, mis võimaldaks sõltumata asja rikkumise või hävitamisega tekitatud kahju suurusest kriminaalkorras karistada ka teo toimepanijaid, kes on sellise teo toime pannud eesmärgiga saada omakasu või eesmärgiga teist isikut (isikuid) hirmutada. Selline olukord tuleb kõne alla juhul, kui isikule või isikute grupile on tehtud kolmanda isiku poolt ettepanek täide viia asja rikkumine või hävitamine sõltumata ründe sihtmärgile kuuluva vara väärtusest, selle teo eesmärgiks on sihipärane rünnatava hirmutamine või/ning teo eest on pakutud ka toimepanijale tasu ka rahas või muul viisil.

Ettepaneku üheks ajendiks on prokuratuuri menetluses olnud kriminaalasi, mille raames menetleti 2023. aasta detsembris juhtunut - siseministri Lauri Läänemetsa ning venekeelse Delfi peatoimetaja Andrei Šumakovi autoklaaside lõhkumise kaasust.¹ Kriminaalmenetluses kogutud tõendite kohaselt pandi tegu toime Vene eriteenistuse poolt koordineeritud Eesti Vabariigi vastase hübriidoperatsiooni raames. Kaitsepolitsei andmetel oli aktsiooni eesmärk külvata Eesti ühiskonnas hirmu ning pingeid ning kurjategijad täitsid Vene eriteenistuse poolt antud juhiseid, kogudes teavet rünnakute ettevalmistamiseks ning osa planeeritud rünnakutest pandi ka toime. Kuivõrd osad teo otsesed toimepanijad ei olnud teadlikud asjaolust, et kuriteo nõ „tellijaks“ oli VF eriteenistus, ühe auto omanikuks oli ka toonane siseminister, teise omanikuks olulise meediaväljaande juht ning tekitatud kahju ei olnud suur, oli võimalik isikuid vastutusele võtta vaid vara hävitamise katses² ja mitte riigivastases kuriteos. Seejuures sai kuriteo katsest rääkida ainult põhjusel, et teadaolevalt oli süüteo toimepanijate esialgu plaan ühe õhtu jooksul kahjustada veel mitmeid teisi autosid. Selline teoplaan ebaõnnestus toimepanijast mitteoleneval põhjusel lõpule viimata. Seetõttu sai prokuratuur süüdistuses toimepanijatele ette heita vähemalt olulises ulatuses vara hävitamise katset. Kui kurjategijate plaan olekski piirdunud vaid kahe sõiduauto klaaside purustamisega, ei oleks kehtiva seaduse kohaselt olnud tegemist kriminaalkorras karistatava teoga. Oluline on viidatud kaasuse puhul tuua välja ka asjaolu, et teo toimepanijad, kes ei olnud küll teadlikud VF eriteenistuse osalusest, tegutsesid siiski eesmärgiga saata nõ. „sõnum“ kannatanutele – seega neid oma tegevusega

¹ „Siseminister Läänemetsa isiklikul autol löödi aknad sisse“ ERR (08.12.2023). Arvutivõrgus: <https://www.err.ee/1609189243/siseminister-laanemetsa-isiklikul-autol-loodi-aknad-sisse>

² Harju MKo nr 1-24-2429 ja Harju MKo nr 1-24-3217

hirmutada, samuti mõjutatuna soovist teo toimepanemise eest vahetut tulu saada (sh mitte pelgalt otsese varalise kasuna, vaid ka võlgadest vabanemise näol).

Prokuratuuri hinnangul soodustab olukord, kus nt võimaliku hübriidründe või muu tasustatava kättemaksuaktsiooni raames toimepandud vara rikkumist ja hävitamist on võimalik ette heita vaid tingimusel, et sellega tekitatakse oluline kahju, karistamatuse tunde tekkimist. Lisaks ei saa ka mööda vaadata olukorrast, kus sellise iseloomuga süüteo toimepanemine nt Eesti ühiskonda mõjutava hübriidründe osana muutuvad sagedasemaks, selgema sõnumilistemaks ning võivad olla suunatud aina enam kindlate sotsiaalsete gruppide vastu. Näiteks eelnevast võib tuua Tallinnas rünnaku alla sattunud Slava Ukraini restorani juhtumi, mille puhul oluaks kriminaalmenetluse läbiviimine vähetõenäoline näiteks olukorras, kus teoga tekitatud kahju ei oleks piisavalt suur (näiteks kui edukalt oleks hakanud tööle restorani paigutatud kustutussüsteem või hoone ehitusel oleks kasutatud erimaterjali ning hoone ei oleks süttinud sõltumata teoplaanist teoplaani päraselt). Vaieldamatult oleks endiselt tajutav sellise ründe selgelt poliitiline ja hirmutav sõnum.³

Prokuratuurile avalike allikate kaudu teadaolevalt toimub sage sarnaste kuritegude toimepanemine Vene Föderatsiooni hübriidoperatsiooni osana Ukrainas. Prokuratuurile teadaolevalt on levinud kuriteo toimepanemise moodus, mille raames tellitakse Ukrainas sotsiaalmeedia või suhtlusrakenduste vahendusel tasu eest erinevaid lõhkumisi/süütamisi/hävitamisi viisil, kus nende tegude tellimine pole otseselt seostatav Vene Föderatsiooni eriteenistustega ning kus teo toimepanijal ei nt oma nooruse tõttu (levinud on selliste kuritegude tellimine teismelistelt) tekkida isegi kahtlust selles, et teo toimepanemine toimub just eriteenistustele alludes. Ka meie naaberriikides on sagenenud Vene Föderatsiooni hübriidrünnetega kaasnevad kuriteod. Seetõttu ei saa välistada kirjeldatud kuritegude leviku kasvu. Prokuratuur leiab, et riik peab olema sellisteks olukordadeks valmis reageerima adekvaatselt ja tagama tõhusa karistusheidutuse. Hetkel näeme, et karistusseadustiku koosseisud ei pruugi hübriidrünnetega kaasnevale paraku alati tõhusalt reageerida.

Asja rikkumine ja hävitamine

Karistusseadustiku § 203 näeb ette vastutuse asja rikkumise ja hävitamise eest, kui sellega on tekitatud oluline kahju. Oluline kahju ületab vastavalt KarS § 12¹ lg 1 sätestatule 4000 eurot. Objektiivselt küljest eeldab tegu asja kahjustamist, mis võib seisneda selle rikkumises või hävitamises ning sellega olulise kahju tekitamises. Kui oluline kahju puudub, vastutab kehtiva seaduse kohaselt isik vaid KarS § 218 järgi. Nagu sissejuhatuses mainitud kaasustest nähtub, ei sõltu ühiskonna hirmutunne või süüteo tegelik ulatus alati reaalse kahju suurusest vaid sellega kaasnevast poliitilisest või sotsiaalsest sõnumist. Loomulikult ei ole õigusteoreetiliselt ega ka eluliselt mõeldav inkrimineerida igat taolist tegu poliitilise sõnumi või hirmutamisenä, ent siiski võiks seadusandja kaaluda võimaliku omakasu motiivil ja või isiku (ja/või elanikkonna) hirmutamise eesmärgi tuvastamise korral sellise teo etteheitmist juba kriminaalkorras karistatavana.

Karistusseadustiku § 58 sätestab ühe karistust raskendava asjaoluna ka omakasu motiivi. Omakasu eeldab majanduslikku tulu, ainelist kasu raha, asja, vara, varalisest kohustusest vabanemise vms näol.⁴ Relevantne on nimetatud säte seetõttu, et kuivõrd KarS § 203 on etteheidetav ainult juhul, kui teo toimepanemisega kaasneb oluline kahju, on sedavõrd oluline ka arvesse võtta teo toimepanemise raskust, mitte üksnes siis kui kahju on olnud üle 4000 euro. Samas ei välista erinevad karistusnormid teo etteheidetavust ka olukorras, kus omakasu motiiv/eesmärk on sätestatud kuriteokoosseisu elemendina, mitte üksnes kuriteo toimepanemise vastutust raskendava asjaoluna.

³ „Tallinnas üritati põlema panna restoani Slava Ukraini“ ERR (31.01.2025) Arvutivõrgus: <https://www.err.ee/1609592402/tallinnas-uritati-polema-panna-restorani-slava-ukraini>

⁴ Sootak, J. Pikamäe, P. Karistusseadustik. Kommenteeritud väljaanne. 4 vlj. Tallinn: Juura 2015 KarS § 58 p 2.1.

Seega teeb prokuratuur ettepaneku täiendada KarS § 203 lg-t 1 järgmiselt:

Võõra asja rikkumise või hävitamise eest, kui see on toime pandud **teise isiku/isikute/elanikkonna hirmutamise eesmärgil, omakasu eesmärgil** või kui sellega on tekitatud oluline kahju, karistatakse rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega.

Prokuratuuri hinnangul mõjuks selline KarS § 203 lg 1 sätte täiendus positiivselt üldisele ühiskondlikule turvatundele ja õiguskindlusele ning annaks laiema võimaluse reageerida kaasaja ohtudele. Sel moel ei tekiks teo täideviijal karistamatuse tunnet, kui vara rahaline kahju pole olnud suur, ent kuritegu on toime viidud selgel omakasu motiivil või hirmutamise eesmärgil.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Taavi Pern
juhtiv riigiprokurör